

P r o s l o v

ředitel chorebince Dra. A. Sovadiny při slavnostním
otevření nového chorebince města Brna v Bohunicích dne 28. října 1934.

Vážený pane starosto, vážení členové městské rady a městského zastupitelstva, vážení hosté, dámy a pánové!

Jako ředitel chorebince a zástupce chovanců chorebince děkuji panu předsedovi místního výboru, děkuji odbočce národní jednoty v Bohunicích a odbočce legionářů v Bohunicích- Lískovci, děkuji pěveckému sboru a všemu občanstvu města Brna i Bohunic za vřelé uvítání, jehož se nám dostalo při vstupu na půdu města Brna. Naplňuje nás to uspokojením, že nás zde rádi vídíte a my se své strany slibujeme, že se vynasnažíme, aby potrval vždy mezi námi a obyvatelstvem města Brna dobrý poměr, který byl dnes navázán.

A nyní obracím se k Vám, vážený pane starosto, abch Vám jménem všech chovanců chorebince a jménem celé brněnské chudiny poděkoval zato, že jste se přičinil, aby postaven byl tento chorebince, jako počátek sociálních ústavů, aby se sem mohli přestěhovat aspoň ti chovanci chorebince ze Svatoborice, kteří tam bydlí v dřevěných barácích, které chátrají a hnijí a kde je též nebezpečí ohně.

Není snad širšímu obecnstvu známo, ale my v chorebinci to víme, že tento nový chorebince je vlastně dar pana starosty Tomeše obyvatelstvu města Brna. Není totiž postaven z peněz poplatníků brněnských, nýbrž z peněz ztracených za starý chorebince v Kounicově ulici, který byl postoupen státu, k účelům vysokoškolským. Jenže ty peníze zůstal stát městu Brnu z části ještě dlužen a jen Vám, vážený pane starosto, mají naši chovanci a celá brněnská chudina co děkovati, že jste stálými intencemi ministerstva financí dosáhl toho, aby dluh Kč 12,000.000.- byl splácen aspoň v ročních splátkách po Kč 1 1/2,000 miliónu Kč jinak by byl stát splácením tohoto dluhu v době tak velké pouze finanční jistě odložil na pozdější dobu. Můžeme tedy právem říci, že jest tento chorebince dar pana starosty obyvatelstvu města Brna.

Děkuji zde též všem členům městské rady a městského zastupitelstva panu prvnímu náměstkovi Frenzovi, Dra. Baumlovi, Dra. Kedlecovi, Dra. Janouškovi a všem členům kuratoria chorebince, a díky mé a díky všech chovanců chorebince a celé brněnské chudiny jsou tím upřímnější, ježto víme, že nebylo a není ze žádné strany zásadního odporu proti stavbě tohoto ústavu.

S vděčností vzpomenouti musím zemřelých členů městské rady a městského zastupitelstva, zemřelého náměstků Máši, zemřelého Dra. Nováka, bývalých předsedů kuratoria chorebince, i zemřelého profesora Hamzi. Oni všichni pracovali k uskutečnění tohoto chorebince, bohužel jeho výstavby se nedočkali.

Řekl jsem, že nebylo a není zásadního odporu proti stavbě nového chorebince. Bylo sice poukazováno k tomu, že by chovanci chorebince mohli jíti do rodinné péče, za určitý měsíční poplatek. My ve Svatoborici dali jsme všem chovancům příležitost, aby mohli do této rodinné péče odejít. A skutečně našlo se jich 50, kteří do rodinné péče odešli. Ale velká většina našich chovanců nemůže jíti do rodinné péče, poněvadž jsou stíženi takovými vleklými chorobami, které vyžadují stálé lékařské a ošetrovatelské pomoci, takže, by je pro jejich choroby nikdo do rodiny ani nechtěl a i kdyby je k sobě vzal nebylo by to na prospěch těch chovanců.

A tím se ocitáme u otázky, proč vlastně stávají obce, města, okresy a země chorobince, když dle shora uvedeného mínění by mohli ti choří zůstat v rodině? Jaký účel a význam má takový chorobinec?

Znáznorníme si to na příkladu: Dejme tomu, že onemocní v rodině někdo spavou či mozkovou chřipkou / encefalitis lethargica/. Dán jest na léčení do nemocnice. Víme však, že tato choroba se zřídka kdy vyléčí úplně. Častěji zůstává takový nemocný invalidou, který v některých případech musí býti obklopen, krmen, česán, a obsluhován a potřebuje časté lékařské pomoci. V nemocnici však takový člověk nemůže na dlouho zůstat, tam přicházejí stále noví pacienti a ti starší musejí býti propuštěni. Jeli takový chorý z rodiny zámožné, pak se vezme do rodiny ošetřovatelka a věc je vyřízena. Jestli pak je t příslušník chudé rodiny, kde všichni členové musejí jíti za denním chlebem, kdo by v takové rodině toho chudáka opatroval, kdo by se mu postaral o lékařskou pomoc? Byl by úplně opouštěn a sám na sebe odkázán. A tu nastává příslušné obci těžká sice, ale krásná povinnost postarat se o tyto své příslušníky úplně chudé a stížené chronickou chorobou. A obce, města a okresy začíní tak tím, že stávají pro tyto často nevyléčitelně choré - chorobince. Je tedy takový chorobinec vlastně nemocnice, kde se pokračuje vlastně v léčení tam, kde nemocnice přestala. Proto řídí obyčejně chorobince lékaři a proto je v nich ošetřovatelský personál.

K těmto chronickým - vleklým chorobám nenáleží pouze mozková chřipka, nýbrž četné jiné choroby; tyto choroby postihují člověka méně často v mládí, daleko častěji však ve stáří. Ke chronickým chorobám mladého věku patří vedle spavé chřipky též těžké formy Basedowovy nemoci, těžké křivice, těžký kloubový revmarismus spojený obyčejně s chronickou srdeční vadou, kde takový mladý nemocný je práce úplně neschopen. Patří sem též těžké padoucnice / epilepsie/, slabomyslnost, roztroušená sklerosa mozko - míchová, těžké tuberkulosity kostí a kloubů a žláz, a ve Svatobřichích máme i těžké destruktivní tuberkulosity plicní.

Řekl jsem, že daleko častěji postihují chronické a často nevyléčitelné choroby člověka ve stáří. Stáří samo jest jak říkali již staří Římané, nemocí, a to nemocí nevyléčitelnou. A musíme říci, za dnešních poměrů na štěstí nevyléčitelnou, neboť kdyby se podařilo vědě lékařské, jak to chtěli Steinach a Voronov přemletí staré lidi na mladé, pak by ta nynější krise nikdy nevzala konce a ti mladí lidé by se k ničemu nedostali.

Ke chronickým chorobám stáří náleží především kornatění tepen t.j. arteriosclerosa. Je to celková choroba, která postihuje všechny tepny celého těla vápenatěním. Usídí-li se převážně v mozku, pak může při zvýšeném tlaku krevním, který tuto nemoc provází, prasknouti některá tepnička mozková člověk takový raněn jest mrtvicí na půl těla. Takových chorých máme v chorobinci dosti. Usídí-li se arteriosclerosa převážně v tepnách srdečních, pak trpí takový člověk záchvaty srdeční anginy. I jiné orgány mohou býti postiženy arteriosclerosou na příklad ledviny a td.

Další chorobou stáří je chronický, deformující zánět kloubů! /arthritis deformans/ klouby celého těla a od malých kloubů prstů počínaje stíženy jsou zakřivením a deformací, takže takový člověk stává se z nenáhla úplně nehybným a úplně na cizí pomoc odkázaným. Patří sem též těžké choroby mozku a míchy jako progresivní paralýza, tabes dorsalis čili vysýchání míchy, třesavá obrna / paralysis agitans/; máme zde i těžké nádory, jako neoperabilní rakoviny a rakoviny po operaci. Máme v chorobinci i pacienty s duševními chorobami, kteří pokud byli okolí svému nebezpeční, byli internováni v ústavu choromyslných, později, po létech, když se uklidnili a nejsou již okolí svému nebezpeční, dávání jsou do chorobince. A tak vidíte, že takový chorobinec je vlastně museum všech možných chorob, především chorob stáří.

A nyní se představte, že tito staří a choří lidé, kteří žili v Brně 60, 70 až 80 let, když byli stíženi vedle své chudoby ještě vlekou chorobou, musejí býti transportováni do Svatobořic. Nediďte se, že to pokládali za vyhnanství a bezprávi. Na tom nic nemění ta okolnost, že si pak ve Svatobořicích zvykli, že tam našli druhý domov, a několik jich, ovšem jen nepatrná menšina tak si oblíbil Svatobořice, že se jim ~~ani~~ odtamtud ani nechce. Velká většina však, touží stále po svém rodném městě, kde ztrávili své mládí a dospělý věk, touží po svých příbuzných a známých a Vy, vážený pane starosto, vážení zástupcové města Brna, splnili jste oprávněné tužby a oprávněná přání našich chovanců tím, že jste pro ně zde postavili chorobinec nový.

Dnes stojí před námi tento nový chorobinec v celé své kráse. Je zatím jen zpolovice postaven a vejde se sem jen polovička chovanců umístěných ve Svatobořicích. Tento nový chorobinec jest úplně a zcela dílo pana architekta Pořízky. Pan architekt přijel k nám do Svatobořic, dal si ukázati, jak to v takovém chorobinci chodí, od přijetí chovance, jeho očištění, uložení do čisté postele, jeho léčení, stravování, šacení atd. A na základě tohoto každodenního provozu, a na základě stálého harmonického styku s ředitelstvím chorobince vytvořil zde pan architekt tento nový chorobinec, ^{krásný} při tom laciný a velmi účelný.

Až si prohlédnete ubikace chovanců, shledáte, že jsou prostorné, slunné, a vzdušné. Zde za slunných dnů hýří přímo slunce blahodárnými paprsky, zde je nepřebíratelný reservoir čistého a zdravého vzduchu z okolních lesů, zde je též hodně koupacích zařízení a bude zde později zřízena úplná vodol léčba. Jsou zde tedy dány tři základní podmínky každého hygienického bydlení: slunce, voda vzduch v přehojné míře. Přidáme-li k tomu ještě řádnou stravu, přizpůsobenou těm chorým chovancům a léčivou dietu, přidáme-li ještě řádné lékařské ošetření, pak zde naleznou naši choří vše, čeho lze očekávati od chorobince. Nechceme luxus ve stavbě, ani luxus v zařízení, ale chceme luxus v čistotě, v pořádku, v dobrém a láskyplném zacházení s chovanci.

Pan starosta od počátku si toho přál, aby bylo stavěno prostě a jednoduše a aby bylo též prostě a jednoduše uvnitř zařizováno, ~~pak~~ aby naši chovanci, kteří se přece rekrutují z vrátek sociálně nejslabších, aby se zde cítili doma a aby přechod z jejich prostředí do prostředí ústavního nebyl příliš křiklavý.

V každém případě pozvedne se zde životní úroveň našich chorých; oni, kteří trpěli nedostatkem a chorobou, nepocítí zde již nikdy hladu a nedostatku, bolesti se zde zmírní neb i odstraní a po nějaké době jsou často k nepoznání zlepšení. A pak nastává často to, ~~xxx~~ o čem praví přísloví: láska kvete v každém věku. Stařeční a stařenky navazují známosti, najde se i ústavní hudba, která jim zahraje, oni se vesele zazpívají a někdy dokonce i zatančí. A tak vidíte, že v chorobinci není vše stále jen smutné a ponuré, že sem občas zavane i paprsek veselí a radosti. A i jinak je postaráno o zábavu chorých: máme v chorobinci knihovnu a čítárnu. Pořídil nám ji chovanec Vidlář, který pro nádor mozkový nemůže sice mluvit, ale vládne dobře pérem a opatřil nám na 3.000 svazků pro knihovnu; mimo to máme v čítárně vyložených mnoho časopisů. Děkuji zde všem dárcům knih i všem redakcím, které zasílají zdarma své časopisy pro chovance. Pro ty chovance, kteří potřebují duchovní těchy, je zde zřízena ústavní kaple pro všechna vyznání, která je současně společenskou místností a přednáškovou síní. Děkuji zde i jednomu mecenáši, který věnoval na nový chorobinec čtvrt milionu korun. Je to spořitelna města Brna, a bylo by si přáti, aby našla více následovníků.

Tím, že se město Brno respektive jeho volení zástupcové s panem starostou starají takovým- to způsobem o své chudé a choré příslušníky, tím konají nejlépe, veliké humanitářské sociální dílo a nejlepší sociální péči, tím plní město Brno své sociální poslání.

Aby se toto velké sociální a humanitářské dílo podařilo, k tomu bylo třeba velkého úsilí a velké práce mnoha hlav a mnoha rukou. Bylo třeba, aby pan starosta umožnil finanční basty, aby se přičinil, aby ústav byl postaven co nejlacněji, dále bylo třeba, aby pan architekt Pořízka úplně a zcela dílu ~~se~~ se věnoval; bylo třeba též spolupráce stavebního úřadu a úřadu sociální péče a hned na počátku při získávání pozemků bylo třeba pevné práce Dra Krále a místních činitelů v Bohunicích. Všem těm, kdož se jakkoliv účastnili ~~prakticky~~ na uskutečnění této stavby, všem podnikatelům i všemu dělnictvu, které zde pracovalo, srdečně jménem našich chovanců děkuji.

Všichni mohou mít to blaživé vědomí, že zde pracovali na díle dobrém. Zde postavilo město Brno a jeho zástupcové v čele s panem starostou Tomešem pomník ceny nehynoucí.

Mou pak snahou a snahou všech zaměstnanců chorobince bude, aby všichni naši chovanci se zde cítili doma, aby zde ve spokojenosti a štěstí ztrávil poslední leta svého života. Končím prosbou k Vám, vážený pane starosto a vážení zástupcové města Brna, aby tato první stavební etapa byla brzy sledována stavební etapou druhou, tak, aby dokončeno bylo toto velké dílo ku prospěchu trpící brněnské chudiny, tak aby tento památný den 28. října, který znamená pro náš celý národ osvobození z cizího jha, aby znamenal též pro brněnské chudé a choré osvobození z bídy a nouze a osvobození z útrap chronických chorob .